

TIIAME

Mavzu: Turkistonda sovet hokimiyatiga qarshi harakatlar

O'zbekiston tarixi fani o'qituvchisi
Islamova S.

O'tilgan mavzuni takrorlash

TILAME

- Turkiston muxlotiyati bu....
- Bolsheviklar....
- Quriltoy

Turkistonda sovet rejimiga qarshi qurolli harakatning boshlanishi.

TIIAME

- Turkiston mintaqasida bolsheviklar hukmronligidagi sovet rejimiga qarshi istiqlolchilik harakati 1918-yil fevral oyining so'nggi o'n kunligida dastlab Qo'qon atroflarida boshlandi. Dastlabki guruhlarning tuzilishi Qo'qon atrofidagi Bachqir qishlog'idan bo'lgan **Kichik Ergash** (1885 – 1918) va **Katta Ergash** (1882 – 1921) kabi qo'rbohilarning nomlari bilan bog'liqdir. 27-fevralda bolsheviklarning harbiy kuchlariga qarshi bo'lgan janglarning birida Kichik Ergash shahid bo'lgach, uning o'rniga Katta Ergash Farg'ona vodiysida bolsheviklarning mustamlakachilik tartibiga qarshi ozodlik bayrog'ini ko'tardi. Qo'qon uyezdidagi harakatning dastlabki tayanch nuqtasi Bachqir edi. 1918-yil mart oyining oxiriga kelib Katta Ergashning nomi Farg'ona vodiysi aholisi o'rtasida juda mashhur bo'lib ketdi. Marg'ilonda esa militsiyaning sobiq boshlig'i **Madaminbek** – Muhammad Aminbek Ahmadbek o'g'li (1892 – 1920) kurash boshladi.

Harakatning mohiyati, maqsadlari va ijtimoiy tarkibi.

TIIAME

- Istiqlolchilik harakatining o'ziga xos milliy ko'rinishi va Turkistonga mos xususiyatlari bo'lgan. Harakatning boshdan oxirigacha ustuvor bo'lgan fikr bu *butun Tur-kistonning milliy istiqloli va mustaqilligi* g'oyasidir. Istiqlolchilik harakati goh kuchayib, goh pasayib turishiga, unda ishtirok etganlarning tarkibi almashib turganligi va ikkilamchi manfaatlar o'zgarib turishiga, obyektiv va subyektiv omillar kuchlar muvozanatiga turlicha ta'sir qilishiga qaramay, harakatning asosiy maqsadi *Turkiston mustaqilligi uchun kurash* bo'lib qolaverdi.
- Harakatning mohiyatini sovet qo'mondonligi vakillari ham e'tirof etishga majbur bo'ldilar. Turkiston frontining qo'mondoni M.Frunze: "Bosmachilikka qarshi kurash tamomila yangi, ayricha xususiyati bo'lgan, o'ziga xos dushman bilan kurash demakdir", deb yozgan edi. Uning gapiga ko'ra "Yo'qolsin sovet hokimiyati!" va "Mustaqil bir musulmon davlatini tuzamiz!" iboralari harakatning lo'nda g'oyasini ifodalardi.

TIAME

Farg'ona vodiysi va Samarqand viloyatidagi is- tiqlol janglari

TIIAME

- Farg'ona vodiysidagi istiqlolchilik ha- rakati 1919-yil yozining oxiri va kuzida o'zining eng yuqori cho'qqisiga chiqdi. Sentyabr oyining dastlabki kunlarida **Madaminbek** lashkarlari Jalolobod va O'sh shaharlarini egallashdi. Ular Eski Marg'ilon shahrini qizil bosqinchilardan ozod qildilar. Shu bilan birga vodiy-dlishga kirishdilar. Madaminbek boshchiligidagi qo'shining hujumi Farg'ona vodiysini larzaga keltirdi. 1919-yil 12-oktyabrda Pomirning Ergashtom ovuli- da bo'lgan anjumanda Madaminbek boshchiligidagi **Farg'ona muvaqqat mux-toriyat hukumati** tuzildi. Hukumat tarkibiga 16 nafar tub aholi va 8 nafar ruslar kiritilgan edi. Madaminbek hukumat boshlig'i bo'lish bilan birga qo'shining **Oliy bosh qo'mondoni** etib ham tayinlandigi eng yirik strategik shahar – Andijonni qamal qi-

Qo‘rboshilar faoliyati hamda qo‘rboshilar qurultoylari.

TIIAME

- Qo‘rboshilar istiqlolchilarning harbiy rahbarlari bo‘lib, ular xalq o‘rtasida o‘z jangovar liklari bilan mashhur edi. O‘z vaqtida Farg‘ona vodiysida Kichik Ergash, Katta Ergash, Madaminbek, Shermuhammadbek, Islom Polvon, Samarcand viloya- tida Ochilbek, Bahrombek va boshqalar harakatga rahbarlik qildilar. Ularning aksariyati savodli kishilar edi. Farg‘ona vodiysida **Shakarxon va Muhiddin- bekning onasi**, Buxoroda **Nodira qiz** singari o‘zbek xotin-qizlaridan yetishib chiqqan ayol qo‘rboshilar Turkistondagi milliy istiqlol kurashi tarixiga shonli sahifalar qo‘shdilar

TIAME

O'zingizni sinang!

TILAME

- Bahrombek – bu ...
- Shermuhammadbek – bu
- Kichik Ergash – bu ...
- Ochilbek – bu ...
- Madaminbek – bu ...
- Katta Ergash – bu ...

Atamalar izohi!

TIIAME

Qo‘rboshi – O‘rta asrlarda O‘rta Osiyo xonliklari qurolyarog‘ ombori (qo‘r) mutasaddisi hamda qurol-asлаha, turli yarog‘lar va to‘p yasash korxonalari (qo‘rxona) boshlig‘i bo‘lib, Turkiston o‘lkasida Oktyabr to‘ntarishi- gacha bo‘lgan davrda mahalliy politsiya boshlig‘i hamda keyinchalik, Turkistonda sovet rejimiga qarshi istiqlolchilik harakati rahbarlarining unvoniga aylangan.

“Bosmachilik” – Turkistonda 1918–1925-yillarda keng xalq ommasi vakillarining bosqinchi qizil armiyaga qarshi olib borgan qurolli harakatiga sho‘ro hukumati davrida buyuk davlat shovinistlari tomonidan berilgan rasmiy nom.

Savol va topshiriqlar:

TILAME

- Qanday sabablar Turkistonda sovet hokimiyatiga qarshi qurolli harakatni keltirib chiqardi?
- Farg'onadagi harakat rahnamolari orasida kimlarning nomlarini alohida ajratib ko'rsatgan bo'lardingiz?
- Madaminbek shaxsini qanday baholaysiz?
- Samarqanddagi harakat rahnamolari orasida kimlarning nomlarini alohida ajratib ko'rsatgan bo'lardingiz?